

bývalá vila Turbů dnes slouží veřejnosti jako městská knihovna. V létě roku 2002 iniciovala tehdejší starostka města Mgr. Ellen Volavková projekt Lázeňské odpoledne, v jehož rámci by mělo dojít k postupné realizaci řady pamětních desek slavným mariánskolázeňským hostům na různých budovách ve městě spojených s jejich zdejšími pobyty. Jako první (i z důvodů transparentních majetkoprávních vztahů: knihovnu zřizuje městský úřad, jemuž budova vily patří) přišel na řadu právě slavný návštěvník Sigmund Freud.

Faktografické podklady a dvojjazyčný (česko-německý) text pamětní desky dodali pracovníci historického oddělení Městského muzea. Pracovníci Městského úřadu zajistili formální stránku pořízení a osazení desky včetně jejího financování. Technické služby města provedly její instalování. Realizaci vyšly vstříc též pracovnice Městské knihovny. Provedením reliéfu doktora Freuda byl kancelář starostky pověřen místní umělec, sochař Vítězslav Eibl. Mistr pojal dílo jako desky dvě: textovou s nápisem, dodaným muzeem, a nad ní teprve deskou reliéfní, zhotovenou podle jedné z několika dodaných fotografií Sigmunda Freuda. Vlastní odlití bronzových desek provedla slévárna ve Staré Vodě u Lázní Kynžvartu. Od zadání do realizace uplynuly toliko dva letní měsíce roku 2002. Mezi okna přizemí na uličním průčelí městské knihovny byly desky osazeny v září. Ke slavnostnímu odhalení za přítomnosti starostky, druhého místostarosty, mistra Eibla, spisovatele V. Párala, pracovníků radnice, muzea, knihovny a zástupců tisku došlo v pondělí 23. září 2002 úderem jedenácté dopoledne.

Kromě slavnostních projevů tehdejší starostky Mgr. E. Volavkové a místostarosty Z. Krále zazněly též krátké projevy dvou zdejších umělců: spisovatele V. Párala a sochaře V. Eibla, jenž za potlesku přítomných své dílo odhalil. Poté se účastníci odebrali do interiéru knihovny k neformální diskusi při malém občerstvení, připraveném kolektivem zaměstnankyň knihovny. Vedením města bylo konstatováno, že realizace Freudovy desky je první vlaštkou

v nastoupené cestě naplňování projektu Lázeňské odpoledne. Doufejme tedy, že ani po komunálních volbách, z konce listopadu 2002, kdy došlo k obměně volených představitelů místní samosprávy, idea uctění slavných hostů zcela nezapadne. Pamětní desky totiž také vychovávají: jak cizince, tak místní občany. Jejich informační funkce je nezastupitelná, mimo jiné též pomáhají formovat i vztah samotných majitelů ke svým zdánlivě všedním nemovitostem.

Foto: autor

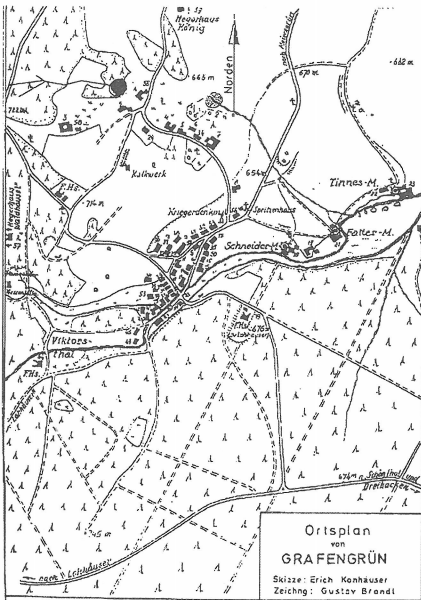
Zdeněk Buchtele

Krasová oblast u Háje (Grafengrün) - Kmotrovo propadání

Bývalá vesnice Grafengrün leží necelé tři kilometry východně od vrcholku Dyleně (939 m.), na stráni mírně se svažující k východu. Západní a jižní strana obce je lemována rozsáhlými lesy, 2 kilometry východně stával opevněný dvorec s názvem Kocovský dvůr (Kotzauerhof 630m.) a ještě kilometr dál osada Jedlová (Tannaweg 604 m.). Dva kilometry severně od Grafengrünü je osada Vysoká (Maiersgrün 662 m.). Osídlení na katastru obce Háj bylo ve výšce zhruba od

Místo krasového propadání.

Náčrt bývalé vsi Grafengrün.

620 metrů - Tinnesův a Faltrův mlýn, až do výšky 739 metrů - hájovna u Alexe zvaná dříve také Metternich, nebo König, čp.59. Obcí protéká Luční potok (Wiesbach) spojující se z levé strany u čp. 41 s Kosím potokem na jihovýchodní straně vsi. Dalším přítokem je Zelený potok (Grünbach), pramenící v lesích za bývalým stavením čp.3, tekoucí severovýchodní částí obce a vlévající se do Kosího potoka hned za Faltrovým mlýnem.

Dům čp. 3 býval nejprve vápenkou - výrobnou vápna, později se nakrátko přeměnil ve fořtovnu. Z jeho rozvalin je stále patrné rozmístění a účel jednotlivých budov. Nacházíme zde kromě ruiny obytného domu také hospodářskou část. Ta byla kamenná a zaklenutá na šestiboký středový kamenný pilíř - ten bohužel v roce 2002 někdo ukradl. (Čerstvě potom jsme našli vyjeté koleje od traktoru, kterým byl pilíř vytažen a odvezen). Jsou tu základy po kůlně a jejich bočních dřevěných přístavbách, vidíme polorozbořenou pec se zbytky nájezdové rampy. V těsné blízkosti jihozápadního nároží kůlny je stále znatelný vyšlapaný kruh od zvířat, která

poháněla žentour. Dva ocelové trny trčí dodnes uprostřed vyšlapaného kruhu z trávy. Pár metrů severně od tohoto stavení čp.3 jsou v lese mokřady a bažiny. Zde se sbírají vody pro nově vzniklý výše zmíněný Zelený potok. Ten pokračoval lesem k jihovýchodu, za lesem tekli po pastvině přibližně mezi staveními čp.1 a čp.2, přetínal cestu a asi po 100 metrech plnil svou vodou menší rybník. Odtud pokračoval rozkutaným širokým korytem dál, do Kosího potoka. Těžba vápence v okolí Grafengrünü byla rozsáhlá a zde vyráběné vápno mělo prý výbornou kvalitu. Odlehlost místa a špatné cesty však byly důvodem zastavení jeho výroby. Pozůstatkem po více jak dvousetleté výrobě vápna je množství vápencových lomů nejen přímo v obci, ale i v širokém okolí. Najdeme je takřka na každém kroku. Jeden z takových lomů se nachází v těsné blízkosti Zeleného potoka na kraji lesa v místech, kde od lesa pokračuje pastvina mezi bývalými domy čp.1 a 2. Zelený potok na konci lesa o kousek změnil svoje koryto do strany a začal se vlévat do vytěženého vápencového lomu. Voda si ale našla brzy cestu pryč a začala se ztrácet v podzemních vápencových prostorách v našem malém Krasu. Podtéká vyvýšenou pastvinu a po asi 500 až 600 metrech se znovu objevuje ve svém starém korytu ve kterém vyvěrá z několika mokřadů a bažin. Po pár metrech odtud odtéká objemově nejméně 2x tolik vody, než vody přítékající z lomu v lese, což značí, že krasový prostor je plněný vodou z více přítoků.

Počátkem srpna roku 1999 jsme v sestavě - Karel Nejedlý z Brna, Pavel Holubec z Valů a Zdeněk Buchtele z Velké Hleďsebe-prováděli běžný historický průzkum v oblasti Grafengrünü. Podrobně jsme procházeli místa po těžbě vápence až jsme se dostali i sem, kde pod zemí mizel potok. Okamžitě bylo jasné, že jde o krasový útvar a jako první na tuto skutečnost upozornil Pavel Holubec. Pokoušeli jsme se trochu rozšířit otvory odvádějící vodu, ale naše vybavení nebyla k tomuto účelu vyhovující a tak jsme to vzdali. Ještě na místě jsme se rozhodli tohle propadání nazvat "KMOTROVO

PROPADÁNÍ". Náš objev jsem popsal v materiálu s názvem "Vesnice Háj - Grafengrün" dne 28.srpná 1999, kde na str.4 v kapitole Grafengrün - krasová oblast !? podrobně náš objev popisují. Materiál byl zaslán muzeu v Chebu 2x, muzeu v Mariánských Lázních - osobně jsem řediteli panu Petru Boušemu místo ukázal, a dál se můj materiál mimo jiné objevil i v tisku v souvislosti s další historií obce Grafengrün. Průběžně sleduji počínání jeskyňářů v místě Kmotrova propadání a jsem rád, že se na věci pracuje. Otvor je postupně rozšiřován a čištěn, takže se snad opravdu jednou podíváme do tajemna našeho malého krasu.

Zdeněk Buchtele

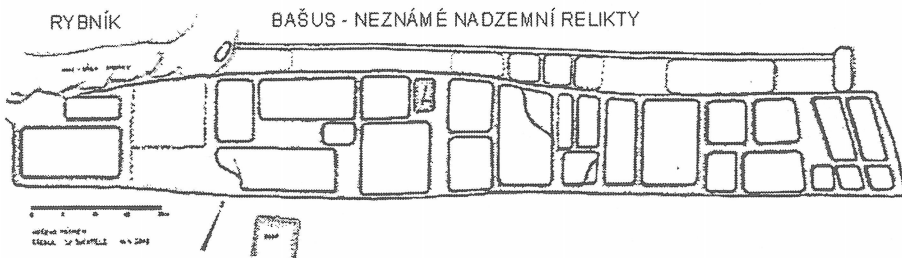
Objev výrazných nadzemních reliktnů u Bašuse

Kladská hájenka (Glatzner Jägerhaus) - Bašus - stála v těsné blízkosti tehdy důležité hranice dělicí panství Teplá a Kynžvart. Do roku 1786 zde prý byla i závoza, panství oplocena a hranice přísně střežena. Metternich a Schönburg se neměli rádi a to se přenášelo i na jejich zaměstnance. Tak se stalo, že lesník bydlící v hájence, byl ve dveřích svého stavení jednoho dne zastřelen lesníkem z kynžvartského panství, střelou do břicha. Odtud Bašus - Bauchschuss - střela do břicha. K této tragické události tu byl

postaven pomníček, v lese ve svahu, proti vchodu do hájenky. V sedmdesátých letech se uvádí jako "rozvalený", dnes jsme nenalezli ani pomníček, ani místo kde stával. Zchátralá a opuštěná hájovna byla zbořena v roce 1964.

Rybník Uhlíř, přes silnici proti bývalé hájence, je nově založení. Původně zde býval malý rybníček pro potřeby hajného, do kterého byly svedeny vody z vedlejší bažinaté louky a z lesních mokřadů. V padesátých letech byla asi 400 metrů JZ odtud otevřena nová uranová šachta, která ke svému provozu potřebovala vodu. Stávající rybníček byl vybagrován, zvětšen a z hlušiny získané při otevírání šachty byla nasypána nová mohutná hráz. Z té ještě dnes vede železná potrubí téměř až k bývalé šachtě. Přes nově vybudovanou hráz dnes vede tzv. Bašusova cesta, která ve směru od Králova kamene původně šla přímo a za silnicí (Kynžvart - Kladská) navazovala na cestu dnes obecně zvanou "svážnice", vedoucí v těsné blízkosti Starých šancí a hradu Kynžvart. Tím je ujasněna další část historické cesty Via Regia, jejíž trasu už několik desetiletí upřesňujeme. V posledních letech byl v širším okolí této oblasti prováděn historický průzkum bez výraznějšího výsledku.

Až 7.dubna 2002 jsme v sestavě Richard Švandrlík, Zdeněk Buchtele a David Holubec, v lesním terénu, jihovýchodně od Uhlíře, zjistili objekt složený z několika výrazných obdélníkových reliktnů od sebe oddělených příkopy. Další průzkum odhalil následující skutečnosti: - Jedná se o téměř obdélníkový útvar široký 15 - 20 metrů a

Náčrt polohy nadzemních reliktnů.